

GALICIA PERANTE OS DESAFÍOS DOS NOVENTA*

Xoán Xosé LIRÓN LAGO
Consellería de Economía

Descríbese unha visión xeral das tendencias actuais do desenvolvemento rexional, ás que Galicia deberá adaptarse para poder acadar unha posición competitiva cara á implantación do Mercado Único Europeo, a aparición de novos axentes do desenvolvemento rexional especialmente dos Institutos ou Axencias de Desenvolvemento Rexional organismos de promoción e fomento do devandito desenvolvemento. Para rematar, analízanse os métodos e resultados acadados por unha serie de Axencias de Desenvolvemento Rexional localizadas en rexións con características socioeconómicas semellantes ás de Galicia que poden servir de exemplo para o desenvolvemento do futuro Instituto Galego de Promoción Económica.

1. Introducción.

O desenvolvemento socioeconómico presente e futuro de Galicia encádrase dentro das Comunidades Europeas, sendo a súa primeira proba supera-la implantación do Mercado Único en 1993. Por todo isto Galicia debe acadar unha posición competitiva do seu sistema productivo coa que poida, dunha banda, minimiza-los efectos negativos do devandito Mercado na súa economía e, doutra parte, maximiza-los seus efectos positivos.

A Política Rexional, un dos piares básicos nos que se asenta a política de desenvolvemento socioeconómico das rexións da Europa Comunitaria variou a súa estratexia a partir de non ter acadado os resultados que se agardaban, ás novas tendencias en materia de desenvolvemento rexional e de concentración de actividades productivas no continente europeo. Estas novas tendencias desembocaron na elaboración dun novo xeito de foca-lo desenvolvemento rexional, que se podería chamar “desenvolvemento endógeno”. Este enfoque enfatiza a explotación das posibilidades de crecemento de cada rexión e a utilización daquelas medidas e instrumentos que poidan facer máis eficiente o sistema productivo. Neste cadro de referencia preveuse que a posta en marcha e a xestión deste tipo de accións poidan confiarse a organismos intermediarios do tipo “Axencias de desenvolvemento rexional”.

A resposta ó subdesenvolvemento debe partir da necesidade de instaurar unha actitude de renovación permanente da base tecnolóxica do espazo rexional. Asemade, debe conseguirse un cambio dos valores sociais e culturais que aumente a recep-

* Recibido en Xullo de 1991.

tividade á innovación e doe os fluxos e a información internos á rexión e desta co exterior. Isto significará en moitos casos unha ruptura coa tradición anterior das políticas económicas, baseadas exclusivamente nos incentivos financeiros e subvencións, ó tempo que esixirá unha intervención máis activa e selectiva por parte dos poderes públicos. Nesta filosofía do desenvolvemento endógeno cómpre salienta-las recentes aportacións de Michael Porter *The Competitive Advantage of Nations*, 1990 entre as que indica que os gobernantes poden influir de varios xeitos nos factores determinantes da competitividade, tales como na ensinanza especializada e as infraestructuras, por exemplo.

Os gobernos non poden crear industrias competitivas, só as empresas poden facelo. O papel do goberno é asegura-la dispoñibilidade dos recursos críticos para actuar como catalizador para animar ás empresas a pasar a niveis superiores de rendemento competitivo. Aínda que este proceso é con frecuencia penoso a curto prazo, Porter aduce que os gobernos que pretendan mellora-la competitividade da súa nación deben centra-las súas iniciativas políticas en mellora-los motores clave da vantaxe competitiva a longo prazo. Xaora, isto supón un cambio de actitude cara ás subvencións e outras formas de intervención que, a longo prazo, producen o efecto de non manter industrias que non son realmente competitivas.

2. Os novos axentes do desenvolvemento rexional

Esta nova situación propiciou a aparición de novos axentes que participan no desenvolvemento rexional, acentuándose a figura do Instituto ou Axencia de Desenvolvemento Rexional que son organismos ou sociedades nas que a súa actividade se centra na promoción e fomento do desenvolvemento rexional ou local: innovación, atracción de novos investimentos, apoio ás empresas da zona, explotación das vantaxes propias e dos factores endóxicos, solución ós problemas específicos de tipo técnico, formativo ou de infraestructuras para a industria,etc.

Esta fórmula acadou unha gran forza en diversas rexións do Reino Unido (Escocia, País de Gales, Gran Londres,etc.), Italia (Lombardía, Emilia Romagna, Mezzogiorno), Irlanda, Alemaña (North-Westphalia), Bélxica, Holanda, Francia,etc. ata chegar a rexistrarse máis de cento cincuenta institucións na Comunidade Europea. En España empeza a ter un desenvolvemento importante coma o demostran os exemplos do CIDEM (Cataluña), IMADE (Madrid), IMPIVA (Valencia),IFAC (Andalucía) e o Instituto de Fomento da Rexión de Murcia , entre outros.

Estes organismos coa fin de teren unha maior axilidade e flexibilidade de actuación adoptan unha fórmula mercantil (S.A., S.L.) ou ben se acollen a un estatuto de autonomía que os aparte, no posible, da burocracia administrativa dos servizos propios das Administracións Públicas.

Os programas de desenvolvemento máis comúns que adoitan realiza-las Axencias de Desenvolvemento son os seguintes:

- Facilita-la innovación e modernización das PEMES (programas de información; axudas á innovación; cofinanciación do desenvolvemento de novos recursos tecnolóxicos, etc.)

- Oferta de algúns servicios ás empresas (promoción de institutos tecnolóxicos, de control, de normalización, apoio á exportación, etc.)

- Axudas á creación de novas empresas (baseadas ou non nos recursos da zona; ofrecer información e simplifica-los trámites de implantación a investidores estranxeiros ou extra-rexionais; incentivos especiais, etc.).

- Colaboración en tarefas e liñas de acción de carácter horizontal: formación profesional; formación de empresas e xestores; promoción de contactos entre grandes empresas e empresas subcontratantes; convenios de cooperación entre empresas (nacionais e extranxeiras), etc.

- Desenvolvemento e dotación de infraestruturas directamente vencelladas ás novas actividades productivas: parques tecnolóxicos, ofertas de solo industrial e outros.

A pesar da relación dunha serie de programas comúns, as Axencias de desenvolvemento europeas posúen, entre elas, unha serie de características diferenciadas. Algunhas están concentradas no sector industrial, outras abranxen tódolos sectores productivos. Verbo dos seus obxectivos, as creadas en áreas de antiga industrialización tiveron coma fin concreto a reconversión e reindustrialización das devanditas zonas, mentres que as creadas en rexións ou localidades atrasadas aparecen nalgúns casos como auténticas oficinas de información para a atracción de novos investimentos.

3. A promoción económica rexional en Galicia

A Xunta de Galicia, co obxectivo de axeitar e racionaliza-la súa política de Promoción ás directrices Comunitarias e ás propias características da economía de Galicia, no cadro das novas tendencias do desenvolvemento rexional aprobou o proxecto de creación do Instituto Galego de Promoción Económica (IGAPE).

As liñas xerais do devandito Instituto foron presentadas no Seminario Internacional *Institucións de Promoción Económica Rexional. A experiencia europea*, celebrado en Santiago de Compostela os pasados días 4 e 5 de xullo, seguen o camiño marcado pola maioría das Axencias de Desenvolvemento. Dende o punto de vista xurídico configúrase coma unha Entidade de Dereito Público, combinando a integración das actividades do Instituto dentro das liñas de actuación do Goberno Autónomo xunto cunha maior axilidade presupostaria, a flexibilidade para adaptárense ás condicións da evolución da economía, a capacidade de contratación do seu persoal técnico e directivo, a independencia da súa xestión, a responsabilidade política do Goberno e o control parlamentario.

O obxectivo do Seminario era coñece-la experiencia dunha serie de Axencias de Desenvolvemento que ben pola súa localización en rexións cunhas características

socioeconómicas semellantes ás de Galicia ou polo seu éxito nos seus programas de desenvolvemento, poderían servir de exemplo para Galicia. Este é o caso da "Axencia de Shanon" en Irlanda que axuntando unhas boas comunicacións aéreas, aeroporto de Shanon, unha atinada política de atracción de industrias de tecnoloxía punta, xunto cunha promoción das súas riquezas paisaxísticas, culturais, artísticas, englobado en atractivos paquetes turísticos, acadou un considerable e harmonioso desenvolvemento da rexión.

Outro exemplo constitúe o "Centro de información para a empresa textil de Emilia Romagna" en Italia, na que se expuxo que o desenvolvemento dunha rexión basease fundamentalmente na utilización do seu potencial endógeno. Neste caso a industria do punto e confección, as axudas financeiras de seu non abundan, cómpre a realización de programas de formación empresarial, de desenvolvemento técnico, de deseño, de investigación, de fomento da colaboración e agrupación de pequenas empresas. Esta foi a base do éxito da industria do punto e confección desta Rexión, constituída por pequenas e medianas empresas, que non só acadou supera-la competencia dos países do sudoeste asiático senón que na actualidade detentan unha posición competitiva tanto no mercado europeo coma noutros mercados do resto do mundo.

Como caso español, expúxose a actividade do Instituto da Mediana e pequena Industria Valenciana (IMPIVA) que entre as súas actuacións conta cunha importante rede de Institutos Tecnolóxicos que son a base do desenvolvemento da súa industria tradicional, calzado, textil, cerámica, moble, xoguete, material de construción e que demostra que sen unha boa política de investigación e desenvolvemento tecnolóxicos, as industrias non poderán alcanzar unha posición competitiva no mercado.

Destas e outras exposicións pódese tirar a xeito de conclusión xeral que cómpre unha estreita colaboración entre a administración pública e a iniciativa privada non só dende o punto de vista dunha parte subministradora de recursos financeiros (axudas) e doutra receptora das devanditas axudas, a subvención (axuda financeira) de seu non abunda para acadalo desenvolvemento competitivo das empresas, cómpre o acompañamento dunha serie de programas de investigación, promoción, asesoramente, etc. para acadalo devandito obxectivo. Unha serie destes factores son responsabilidade exclusiva das Administracións Públicas, noutros, as devanditas Administracións porán as bases iniciais para o seu posterior desenvolvemento pola iniciativa privada e nos restantes debe haber unha colaboración permanente entre a iniciativa pública e maila privada.

SUMMARY This article offers a general perspective on the present trends of regional development, to which Galicia should adapt in order to assume a more competitive attitude towards the European Common Market, dealing primarily with new organisations of regional development, in particular, the Institutions or Agencies of Regional Development whose programmes are aimed at promoting and fomenting the forementioned. Lastly, the methods and results obtained from a series of Agencies located in other regions with socio-economical conditions similar to those of Galicia are analysed with the aim of serving as examples to learn by in developing the future Galician Institute of Economic Development and Progress.